

برنامه‌ریزی درسی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و

مشاغل

سبز

بخش اول:

چیستی

اقتصاد

سبز

و مشاغل

سبز

کلیدواژه‌ها:

برنامه‌ریزی درسی،
آموزش‌های فنی و حرفه‌ای،
مشاغل سبز

چکیده

آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در رشد و توسعه جوامع نقشی اساسی و غیرقابل انکار دارند و حساسیت آن‌ها به شرایط، منابع، موانع، امکانات، تحولات و تغییرات اجتماعی یکی از پیش‌فرض‌های اساسی بقای این آموزش‌هاست. یکی از تحولات اساسی اخیر جوامع بشری، بحران‌های زیست‌محیطی، اقتصادی، مالی و غذایی است. بحران‌هایی که جوامع و دولت‌ها در صدد رهایی از آن بوده و راهکارهای مختلفی برای آن ارائه کرده‌اند.

یکی از مهم‌ترین راهکارها در این زمینه، اقتصاد سبز است. اقتصاد سبز زمانی محقق می‌شود که پیش‌شرط‌ها و سازوکارهای آن، یعنی رشد سبز و مشاغل سبز، مورد توجه قرار گیرد. یکی از راه‌های توجه به مشاغل سبز، آموزش‌های فنی و حرفه‌ای است. اینکه مشاغل سبز چیست؟ چرا جهت‌گیری آموزش‌های فنی و حرفه‌ای باید به سمت مشاغل سبز باشد؟ و در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای چگونه می‌توان به مشاغل سبز پرداخت؟ محورهای این مقاله است.

مقدمه و تبیین مسئله

در طراحی و تدوین برنامه‌های درسی، تناسب برنامه‌ها با شرایط، امکانات، منابع و موانع جامعه محلی، ملی و بین‌المللی یکی از معیارهای مطلوبیت برنامه‌ها در نظر گرفته می‌شود (فتحی و اجارگاه، ۱۳۹۲). این معیار در برنامه‌ریزی درسی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای اهمیت به‌سزایی دارد. زیرا هم مفهوم آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و هم بنیان‌های علمی مرتبط با آن از ارتباط بسیار تنگاتنگ این آموزش‌ها و جامعه حکایت دارند.

به سخنی دقیق‌تر، تعریف آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به آموزش‌هایی جهت آماده کردن افراد برای احراز شغل، حرفه و کسب و کار، یا افزایش کارایی، توانایی و مهارت آن‌ها برای انجام دادن کارها (کلیات نظام جدید آموزش متوسطه، ۱۳۷۳) نشان می‌دهد که آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در بستر اجتماعی معنی پیدا می‌کند و نمی‌تواند در خلأ شکل گیرد.

همچنین براساس بنیان‌های علمی مرتبط مانند یونسکو (۲۰۱۲)، دومین کنگره جهانی آموزش فنی و حرفه‌ای (۱۹۹۹) و انجمن استرالیایی خدمات اجتماعی^۲ (۲۰۰۷) آموزش‌های فنی و حرفه‌ای لازم است در موارد زیر نقش مؤثر ایفا نمایند: تحقق اهداف فرهنگی صلح، توسعه پایدار مبتنی بر محیط‌زیست سالم و همبستگی اجتماعی و شهروندی اجتماعی و تربیت نیروی انسانی مورد نیاز بخش‌های مختلف جامعه، کمک به کاهش فقر، افزایش امنیت غذایی و ارتقای انسجام اجتماعی، ارتقای مهارت و توانایی و ظرفیت‌های فنی و بین‌فردی افراد، بهبود ارتباط بین آموزش و دنیای کار و تسهیل رفاه شغلی افراد.

چنین امری نشان‌دهنده ارتباط تنگاتنگ آموزش‌های فنی و حرفه‌ای با جامعه است و همان‌گونه که آموزش‌های فنی و حرفه‌ای یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های رشد اجتماعی و توسعه پایدار قلمداد می‌شوند، جامعه و شرایط اجتماعی نیز یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های رشد آموزش‌های فنی و حرفه‌ای است.

بررسی شرایط، امکانات، منابع و موانع (چالش‌ها) جامعه محلی، ملی و بین‌المللی نشان می‌دهد که امروزه بحران‌های زیست‌محیطی (گرمایش زمین، تغییرات آب و هوایی و...)، اقتصادی، مالی و غذایی از چالش‌های اساسی کشورها قلمداد می‌شوند. چالشی که بعد از کنفرانس ریو در سال ۱۹۹۲ و با ورود جهان به هزاره سوم، در قالب توسعه پایدار و تضمین

پایداری محیط‌زیست به یکی از اهداف مشترک کشورهای تبدیل و در سال ۲۰۰۰ در سازمان ملل بر سر آن‌ها توافق شد.

دولت‌ها نیز با در نظر گرفتن محدودیت‌های بوم‌شناختی خود، در جست‌وجوی مؤثرترین راه‌ها برای خروج کشورشان از بحران‌های مذکور بودند. یکی از مهم‌ترین راه‌هایی که در این برهه از زمان برای غلبه برای بحران‌های فوق پیشنهاد شد، اقتصاد

چرا جهت‌گیری آموزش‌های فنی و حرفه‌ای باید به سمت مشاغل سبز باشد؟

سبز بود. مفهومی که توجهات زیادی را در بخش بین‌المللی خود جذب نموده و به یکی از دو موضوع اصلی کنفرانس توسعه پایدار ملل متحد در سال ۲۰۱۲ تبدیل شده است و فصل سوم (اقتصاد سبز در زمینه توسعه پایدار و ریشه‌کنی فقر) سند مصوب کنفرانس مذکور (آینده‌ای که می‌خواهیم) در این باره است (الن و کلوث، ۲۰۱۲)

وجود بحران‌هایی همه‌گیر و تهدیدکننده زندگی انسانی در سطوح بین‌المللی (با آثاری ملی و محلی) و راه‌حلی قابل توجه و تأمل مبنی بر اقتصاد سبز برای آن از یک‌طرف و از طرف دیگر، ضرورت حساسیت

اشاره کرد.

امروزه اقتصاد سبز به یکی از اولویت‌های اول اکثر کشورهای تبدیل شده است و سازمان‌های بین‌المللی جهت طراحی و اجرای راهبردهای اقتصاد سبز ملی در کشورهای توسعه‌یافته، در حال توسعه و در میان اکثر مناطق جهان (از جمله آفریقا، آمریکای لاتین، آسیا و اقیانوسیه و اروپا)، اقدام نموده‌اند.

تحقق اقتصاد سبز گام‌هایی دارد که رشد سبز و مشاغل سبز از مهم‌ترین آن‌هاست. به سخنی دیگر، رشد سبز پیش‌شرط ساختن اقتصاد سبز است. رشد سبز به توسعه و پیشرفت اقتصادی سازگار با محیط‌زیست و تولید اقتصادی مبتنی بر انتشار کربن کمتر و توسعه اجتماعی فراگیر اطلاق می‌شود.

لازمه رشد سبز تدوین نقشه راه برای دستیابی به رشد اقتصادی و رفاه به همراه مصرف کمتر منابع و پسماند برای تولید غذا و توسعه حمل و نقل، ساختمان و مسکن و انرژی است.

همچنین اقتصاد سبز و رشد سبز زمانی ممکن می‌شود که سازوکارهای آن مشخص شود. یکی از سازوکارهای اساسی اقتصاد و رشد سبز، مشاغل سبز است. مشاغل سبز مشاغلی هستند که اثرات مخرب زیست‌محیطی را کاهش دهند و از حقوق و مزایای کافی، تأمین اجتماعی، بهداشت و ایمنی برخوردار باشند.

این مشاغل با کاهش مصرف انرژی و مواد خام، محدود کردن تولید گازهای گلخانه‌ای، به حداقل رساندن پسماند و آلودگی و حفاظت و احیای اکوسیستم، اثرات زیست‌محیطی را کاهش می‌دهند و در نهایت توسعه اقتصادی را از لحاظ محیط زیستی، اجتماعی و سیاسی پایدار خواهند کرد.

و توجه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به این بحران‌ها و ایفای نقش در کاهش آن‌ها این سؤال را در ذهن ایجاد می‌کند که آموزش‌های فنی و حرفه‌ای چه تناسبی می‌تواند با اقتصاد سبز داشته باشد؟

پاسخ‌گویی به این سؤال در گرو فهم مناسب چستی اقتصاد سبز، رشد سبز و مشاغل سبز، چرایی توجه به مشاغل سبز در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و چگونگی پرداختن به مشاغل سبز در برنامه‌ریزی درسی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای است.

اقتصاد سبز، رشد سبز و مشاغل سبز چیست؟

درباره اقتصاد سبز تعاریف مختلفی وجود دارد. یونپ (به نقل از الن و کلوث، ۲۰۱۲) آن را اقتصادی مشتمل بر فراگیری اجتماعی، کارایی منابع و کربن کمتر، که سبب بهبود رفاه بشری و تساوی حقوق اجتماعی می‌شود و ریسک‌های زیست‌محیطی و آسیب‌های بوم‌شناختی را کاهش می‌دهد، تعریف می‌کند و ائتلاف اقتصاد سبز (به نقل از الن و کلوث، ۲۰۱۲) آن را اقتصاد منعطفی می‌داند که برای همه، کیفیت بهتر زندگی در شرایط محدود بوم‌شناختی سیاره مهیا می‌سازد.

ویژگی اساسی اقتصاد سبز افزایش سرمایه‌گذاری‌ها در آن دسته از فعالیت‌های اقتصادی است که موجب ارتقای سرمایه‌های طبیعی زمین و افزایش منابع بوم‌شناختی و کاهش خطرات محیط زیستی می‌شود. از مهم‌ترین فعالیت‌های اقتصادی در این زمینه می‌توان به توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر، حمل و نقل پاک، ایجاد سکونت‌گاه‌های صرفه‌جو در مصرف آب و انرژی، کشاورزی، جنگلداری و شیلات پایدار

* پی‌نوشت‌ها

1. Unesco
2. the Australian Council of Social Service
3. Allen, Cameron., and Clouth. Stuart.

* منابع

1. کلیات نظام جدید آموزش و پرورش (۱۳۷۳)، تهران: وزارت آموزش و پرورش، دفتر آموزش عمومی.
2. دومین کنگره جهانی آموزش فنی و حرفه‌ای، سنول (۱۹۹۹)، آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در قرن بیست و یکم (ترجمه عبدالحسین نفیسی)، تهران: پژوهشکده تعلیم و تربیت.
3. فتحی واجارگاه، کورش (۱۳۹۲)، اصول برنامه‌ریزی درسی، تهران: ایران زمین.
4. Allen, Cameron., and Clouth, Stuart. (2012). A Guidebook to the Green Economy. UN Division for Sustainable Development.
5. Australian Council of Social Service. (2007). The role of further education and training in welfare to work policies'. paper 146. Acoos, Sydney.
6. Unesco. (2012). Transforming Technical and Vocational Education and Training Building skills for work and life, maon working document, Unesco, Shanghai, People's Republic of China, 13-16 May 2012.